

БААЛ ШЕМ ТОВ

Єврейські медалі та значки України

Цього року ми відзначаємо 325 років від народження засновника і духовного натхненника хасидизму у Східній Європі Ізраеля Бен Еліезера, більш відомого як Баал Шем Тов (БЕШТ).

Він народився 27 серпня 1698 року на Поділлі в невеликому селищі Околи в звичайній бідній родині. Ізраель втратив батьків у ранньому віці і почав своє самостійне життя як помічник меламеда, працював і сторожем у синагозі. У 18 років він одружився, але незабаром став вдовцем. Згодом він вирушив у мандри єврейськими містечками Східної Галичини. У Язловці, недалеко від Бучача, Ізраель Бен Еліезер продовжував допомагати в навчанні дітей у хедері, а пізніше працював шойхетом у різних селищах і містечках. За кілька років вступив у другий шлюб.

Деякий час по тому він усамітнівся в Карпатських горах, де провів кілька років, заробляючи на життя важкою фізичною працею. Цей період усамітнення і містичного споглядання згодом розглядався ним і його послідовниками як підготовка до майбутньої діяльності. Близько 1730 року Ізраель Бен Еліезер оселився в Тлусті (зараз – Товсте у Тернопільській області). Приблизно за шість років він набув популярності як «баал шем» (цілитель) і чудотворець. На початку 1740-х років він переїхав до Меджибожа, який став центром його діяльності.

Подорожуючи єврейськими містечками Поділля та Східної Галичини, Баал Шем Тов займався лікуванням, зокрема лікуванням душевних недугів, за допомогою як

народних методів, так і амулетів і талісманів. Навколо нього скоро збиралася велика група послідовників. Деяких привабляла його репутація ясновидця і цілителя, а інших – його мудрість та скромність. БЕШТ був уважний до дотримання приписів Галахи (закону) і водночас був прихильником Каббали. Однак він критикував і зайву галахічну казуїстику, і надмірне заглиблення в містичні таємниці.

Баал Шем Тов наголосив, що служіння Богові можна здійснювати через повсякденні справи, і служіння це має відбуватися з радістю. Він засуджував надмірні пости та суворість у релігійних обрядах, бо, за його словами, головне – це любов: любов до Бога, любов до народу Ізраїлю та любов до Тори. Однією з центральних ідей хасидизма стала роль цадика в суспільстві. Ідеальний цадик не був просто праведником, який прагне духовної досконалості для себе, на самоті, а радше наставником і духовним лідером народу. Завданням цадика було навчати людей, навіть грішників, служіння Богові власним прикладом, через свої думки та вчинки.

БЕШТ мріяв здійснити подорож до Ерец-Ізраель, і навіть розпочав цю подорож, включно з поїздкою до Стамбула, але з невідомої причини повернувся на півдорозі. Помер Баал Шем Тов 22 травня 1760 року.

В Ізраеля Бен Еліезера було двоє дітей: син Цві (Хершеле) і дочка Одл. Його онуки, Моше Хаїм Ефраїм із Судилкова і Барух із Меджибожа, а також онук Нахман із Брацлава, стали відомими хасидськими цадиками.

Баал Шем Тов ніколи не виступав з публічними проповідями і не писав книг. Він не дозволяв записувати бесіди, які він вів із вузьким колом послідовників. Лише за двадцять років після його смерті, 1780 року, його учень Яков Йосеф із Полонного опублікував свою працю «Толдот Яков Йосеф», у якій включив бесіди і вислови Ізраеля Бен Еліезера. Вчення БЕШТа було викладено у формі афоризмів, притч і розповідей і не мало високої талмудичної вченості, хоча воно містило елементи Аггади, моралістичних і каббалістичних праць.

Слава Баал Шем Това поширилася далеко за межі Волині, Поділля та Галичини. Легенди про нього як про великого чудотворця почали складатися ще за його життя. Після його смерті, деякі з учнів зібрали легенди про нього. Першою і найвідомішою книжкою з переказами про Баал Шем Това стала книжка Дов Бера з Лінца «Шивхей га-Бешт» («Славослів'я Бешту»), що була опублікована в Кописі 1814 року. Ця книга витримала безліч видань, включно з перекладами на їдиш, і, незважаючи на наявність фантастичних елементів, є цінним джерелом для вивчення біографії Ізраеля Бен Еліезера та історії раннього хасидизму.

Сьогодні місце поховання Баал Шем Това в Меджибожі стало місцем єврейського паломництва. Щорічно тисячі хасидів та інших відвідувачів приїжджають сюди, щоб попросити благословення у цадика. Тут побудовано нову синагогу, готель, мікву, сувенірну крамницю.

Для паломників було випущено серію з п'яти односторонніх алюмінієвих медалей діаметром 56 мм, товщиною 3 мм і вагою 18 грамів із зображенням самого Баал Шем Това та пам'ятних місць Меджибожа.

Володимир БЕРНШТАМ (Ізраїль), спеціально для газети «Тхія»

Портрет Баал Шем Това

Синагога Баал Шем Това

Фортеця в Меджибожі

Могила Баал Шем Това в минулому

Сучасний вигляд могили Баал Шем Това